

BESLUT

2018-11-26

Dnr: 18/00515

SAKEN

Rapport, SVT1, 2018-02-11, kl. 19.30, inslag om en milisledare i Irak; fråga om opartiskhet, saklighet och mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

INSLAGET

Inslaget handlade om en milisledare i Irak (A) som deltog i slutstriderna mot terrorgruppen Islamiska staten (IS) och inleddes enligt följande.

(Nyhetspresentatör) – Och i slutstriden mot terrorgruppen IS i Irak är det en kvinna vars familj mördades av IS som leder striden. Hon och hennes milis agerar efter devisen "öga för öga, tand för tand".

En textruta med texten "Irak Hämnaden mot IS" visades samtidigt. Därefter följde ett reportage i vilket en reporter sa följande.

Det är den 40-åriga före detta hemmafrun [A] som leder den 80 man starka milisen och hon har själv lagt ut filmer på nätet.

En amatörfilm visade sedan hur A tillsammans med soldater stod framför en bil på vilken det låg en naken död person. Detta följdes av en stillbild där A höll i ett avhugget huvud. Huvudet var blurrat. Följande sades av A (enligt svensk textning).

De här fähundarna är från IS. Låt dem se sina fähundar. Vi begraver dem aldrig.

Jag behandlar dem som de behandlat mig. Öga för öga, tand för tand.

Sedan sades följande samtidigt som det bland annat visades hur A hälsade på en militärklädd man och hur en bil färdades genom natten.

(Reporter) – [A] arbetar tätt med den irakiska armén och efter en sammandrabbning ute på fältet med IS kommer soldaterna tillbaka till Shirqat och med sig har de två tillfångatagna IS-medlemmar som militären i stället för att överlämna till polisen ber [A] att ta hand om.

IS-fångarna förs tillbaka mot basen i Shirqat men på vägen mitt i öknen stannar kolonnen och tv-teamet får veta att fångarna nu ska skjutas. (Okänd röst, enligt svensk textning) – Utan kamera! Lämna kameran i bilen. (Kameraman, enligt svensk textning) – Jag kan ändå inte förmå mig att filma. Ska de avrättas nu?

Reportaget avslutades med att nyhetspresentatören sa följande.

Och mer om hämnden mot IS i Irak blir det i kvällens Agenda 21.15 i SVT2.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritisk till hur A och milisen framställdes i inslaget. Enligt anmälaren var inslaget inte objektivt då A framställdes som en hjältinna. Anmälaren anför vidare att det inte framgick att A:s milis begår en rad grova brott som Human Rights Watch (HRW) är kritisk mot. Att tittarna fick veta att ett längre reportage skulle följa i *Agenda* var oväsentligt då redaktionen inte kan förutsätta att alla ser *Agenda*. Anmälaren lyfter också att kvinnan i inslaget poserade med ett avhugget huvud.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om mediets genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

Det anmälda inslaget i *Rapport* var en form av trailer eller ”puff” för ett längre inslag i *Agenda* samma kväll och bestod av delar ur en prisbelönt dokumentär från Nederländerna. Syftet med det kortare inslaget eller ”puffen” i *Rapport* var bland annat att uppmärksamma tittarna på att ämnet skulle fördjupas i kvällens *Agenda*. Formgreppet – att visa ett kortare inslag med tydlig hänvisning i slutet, i syfte att marknadsföra fördjupningar eller senare sändningar – är bekant för publiken då liknande ”puffar” görs regelbundet i *Rapport*. En ”puff” är till sin natur kortfattad och har som syfte att väcka intresse för inslaget eller programmet som den handlar om. Formen är väl känd för publiken och i en trailer finns inte utrymme att fullt ut förklara komplexa skeenden eller återge all fakta.

I *Agenda* visades det längre inslag som refererades till i puffen i *Rapport*, där det tydligt framgick att milisen var okänd för sin brutalitet och att HRW hade kartlagt massavrättningar av IS-anhängare i området. I programmet gjordes också en längre intervju med en utredare vid HRW. Hon berättade bland annat om kritiken mot dessa utomrättsliga avrättningar och att man har krävt en

opartisk och transparent utredning om de förmodade krigsbrotten i Irak. Även en professor i folkrätt fick svara på frågor om varför även människor misstänkta för fruktansvärda brott i krig har rätt till en rättvis rättegång. SVT Nyheter publicerade också en fördjupande artikel om ämnet på sin webb.

SVT Nyheter har i många reportage visat på de grymheter som medlemmar i terrorgruppen IS har utsatt människor för. Redaktionen ansåg att det nu anmälda inslaget gav en motbild till den rapporteringen. När IS skräckvälde i Irak hade besegrats började en intensiv och blodig jakt på terroristerna i området. Men de gripna ställdes inte alltid inför rätta. Det fanns ett stort behov av hämnd bland irakier som sett sina familjemedlemmar dödas och våldtas. Detta ämne ville SVT Nyheter belysa.

I inslaget fick tittaren en bild av hur kvinnan och hennes milis nu utsatte tillfångatagna IS-anhängare för samma typ av grymheter som IS gjort sig skyldiga till, därav formuleringarna ”De här fähundarna är från IS [---] Jag behandlar dem som de behandlat mig” och ”öga för öga, tand för tand”. Enligt Nationalencyklopedin (NE) beskrivs uttrycket ”Öga för öga. Tand för tand.” som en sentens som uttrycker talionsprincipen. I Andra Mosebok formuleras talionsprincipen: liv för liv, öga för öga, tand för tand, hand för hand och fot för fot. Talionsprincipen beskrivs enligt NE som en ”juridisk grundsats enligt vilken en brottsling ska tillfogas lika stor skada som den han själv åstadkommit genom sitt brott”. Samtidigt framgick det tydligt av ”puffen” att IS är en terrorgrupp och kvinnans milis behandlar alltså IS-terrorister på samma sätt som de behandlat henne. Det i sig, anser SVT, beskrev övergripande det som i det längre inslaget i *Agenda* sedan fördjupades, det vill säga bland annat att milisen var okänd för sin brutalitet. Sammantaget anser SVT att detta framställde kvinnans milis på ett sätt som ryms inom ramen för kravet på saklighet.

Bilden på hur kvinnan poserade framför en livlös kropp och höll upp vad som såg ut att vara ett, mycket pixlat, avhugget huvud var ett sätt att visa för tittarna den grymhet och laglöshet som nu fanns även på denna sida av konflikten i området. Detta framgick ytterligare av den förfärade kameramannens reaktion när han fick reda på att IS-fångarna skulle avrättas i öknen.

Redaktionen anser inte att någonting i inslaget framhöll den skildrade kvinnan som en ”hjältinna”, som anmälaren skriver. Det skedde heller inget förhärlikande av det våld som kvinnan och hennes milis utsatte sina fångar för.

SVT har förståelse för anmälarens kritik att det kunde ha gjorts tydligare i *Rapport* att milisen fått skarp kritik av bland andra HRW. SVT anser dock att det tydligt framgick att inslaget med hänvisningen till sändningen av dokumentären senare samma kväll, var en del av en mer omfattande belysning. Enligt SVT ryms den sammantagna rapporteringen inom kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat vid bedömningen av program som innehåller våld. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis ett krav på återhållsamhet i fråga om våldsskildringar och våldsinslag som sänds på tider då barn kan antas ta del av programmen. Nämnden tillämpar en strängare bedömning för program eller inslag före kl. 21.00 än för senare sändningar. Denna tidsgräns gäller dock inte för våldsskildringar i nyhetsprogram. För att inte lägga alltför stora hinder i vägen för nyhetsförmedlingen gäller huvudregeln att man vid nyhetssändningar före kl. 19.00 ska visa återhållsamhet i framställningssättet.

Bestämmelsen innebär enligt granskningsnämndens praxis även att programföretaget måste visa varsamhet när det gäller program eller inslag som bland annat kan uppfattas uppmåna till brott eller annat särskilt hänsynslöst beteende eller som innebär ett förhållande av brott och brottslingar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslaget förmedlade en bild av att milisgruppen agerade på ett liknande sätt som terrorgruppen IS. Det förekom inga positiva beskrivningar eller något förhållande av A:s eller milisgruppens agerande. Enligt nämndens mening strider inslaget inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Staffan Dopping, Bo-Erik Gyberg och Gunnar Springfeldt efter föredragning av Cecilia Smitt Meyer.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Cecilia Smitt Meyer

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.